

Rapport

Datum: 26 november 2007
Rapportnummer: 2007/275

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Groningen hem op 13 oktober 2005 niet hebben verhoord en heengezonden, maar dit eerst de volgende dag hebben gedaan.

Verzoeker klaagt tevens erover dat ambtenaren van dit politiekorps hem op 13 oktober 2005 tijdens zijn in verzekeringstelling pas zeer laat eten hebben verstrekt en geen arts hebben gewaarschuwd om zijn verwondingen te laten onderzoeken en behandelen.

Voorts klaagt verzoeker erover dat ambtenaren van dit politiekorps op 13 oktober 2005 geen advocaat in kennis hebben gesteld van zijn in verzekeringstelling.

Ten slotte klaagt verzoeker erover dat ambtenaren van dit politiekorps hem pas na herhaald verzoek op 17 oktober 2005 een afschrift van zijn eigen verklaring hebben verstrekt.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 13 oktober 2005 meldden twee ambtenaren van het regionale politiekorps Groningen zich omstreeks 19:15 uur bij de woning van verzoeker V. om zijn inwonende stiefdochter aan te houden ter zake winkeldiefstal, en haar over te brengen naar het politiebureau. De stiefdochter weersprak de beschuldiging van winkeldiefstal en wenste niet mee te werken aan de aanhouding. Haar werden na enige discussie handboeien omgelegd, waarna zij in een politieauto werd geplaatst.
2. Verzoeker was het evenmin met de aanhouding eens. Hij verzette zich er in ieder geval verbaal tegen. Er ontstond een handgemeen tussen verzoeker en de politieambtenaren, waarna ook verzoeker vervolgens omstreeks 19:25 uur werd aangehouden ter zake bedreiging en wederspanning (artikel 285, eerste lid Wetboek van Strafrecht en artikel 180 Wetboek van Strafrecht; zie Achtergrond, onder 2.2. en 2.1.). Hem werden handboeien omgelegd, waarna hij werd overgebracht naar het politiebureau te Veendam.
3. Verzoeker is in het politiebureau te Veendam om 20:10 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie.
4. De hulpofficier van justitie achtte het onderzoek naar de strafbare feiten waarvan verzoeker werd verdacht nog niet voltooid, en achtte het in het belang van het onderzoek nodig dat verzoeker ter beschikking van justitie zou blijven. Hij stelde hem daartoe op 13 oktober 2005 om 20:15 uur in verzekering.

5. Het politiebureau te Veendam is niet geschikt voor insluiting van arrestanten, reden waarom verzoeker op 13 oktober 2005 werd overgebracht naar het politiebureau te Delfzijl, waar hij om 22:46 uur werd ingesloten voor de nacht.

Op 14 oktober 2005 werd hij door een medewerker van de recherche Groningen verhoord, waarna hij werd heengezonden.

I. Ten aanzien van het niet horen van verzoeker op 13 oktober 2005

Bevindingen

1. Verzoeker acht het niet juist dat hij niet direct de avond van zijn aanhouding was verhoord, zodat hij daarna naar huis had gekund, maar dat hij de nacht op een politiebureau had moeten doorbrengen en pas de volgende dag was verhoord.

2.1. In reactie op deze klacht werd van de zijde van de politie naar voren gebracht dat verzoeker aan de hulpofficier van justitie was voorgeleid, en dat hem daarbij was meegedeeld dat hij niet tot antwoorden was verplicht. Hierbij krijgt ook de verdachte de gelegenheid zich uit te spreken over het feit waarvan hij wordt verdacht en het voornemen tot insluiting.

Vervolgens had de hulpofficier van justitie verzoeker bij de inverzekeringstelling geïnformeerd over het doel en de gevolgen van de inverzekeringstelling. Ook had hij verzoeker - weliswaar summier - gehoord en hem gevraagd of deze bereid was om aan het onderzoek mee te werken. In een dergelijk verhoor wordt meestal niet in detail ingegaan op de feiten waarvan de betreffende verdachte wordt verdacht, maar dit wil niet zeggen dat deze verdachte niet inhoudelijk is ingegaan op de feiten waarvan hij werd verdacht. De inhoud van het verhoor wordt kort samengevat in het proces-verbaal van inverzekeringstelling.

Hierin staat: "Nadat ik de verdachte had meegedeeld dat hij niet tot antwoorden verplicht was, verklaarde deze: Ik ben genegen een volledige verklaring af te leggen."

2.2. De korpsbeheerder liet weten dat de hulpofficier van justitie had gehandeld in de lijn van het geweldsprotocol waarin afspraken tussen het Openbaar Ministerie en de regiopolitie Groningen zijn vastgelegd over strafzaken tegen verdachten van geweld of agressie tegen politieambtenaren. Hierin staat onder meer dat vanwege de objectiviteit onderzoeken van geweld en agressie tegen politieambtenaren dienen te worden uitgevoerd door een recherche-onderdeel van de regiopolitie Groningen. Op het tijdstip van de voorgeleiding van verzoeker waren er geen rechercheurs in dienst die direct met het onderzoek konden beginnen. De hulpofficier van justitie zag geen aanleiding om gebruik te maken van de piketregeling die buiten kantooruren geldt, omdat deze regeling is bedoeld voor plotselinge calamiteiten en niet voor het verhoor van een verdachte. Een medewerker

van de divisie Regionale Recherche had verzoeker de volgende dag verhoord. De korpsbeheerder liet weten dat er zijns inziens voldoende redenen aanwezig waren om verzoeker in te sluiten.

Beoordeling

3. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen.

4. Verzoeker was aangehouden ter zake bedreiging en wederspanning. Voor het eerste feit mocht hij in verzekering worden gesteld (zie Achtergrond, onder 2.2. en 3.7.).

De tijd dat verzoeker is opgehouden op het politiebureau (eerst in Veendam, later in Delfzijl) valt binnen de wettelijk toegestane periode (zie Achtergrond, onder 3.7.), en verzoeker is de dag na het voorval verhoord en heengezonden.

Al met al is aan de wettelijke voorwaarden voldaan om verzoeker ook gedurende de nacht op te houden. Er was dus in beginsel sprake van rechtmatige vrijheidsbeneming.

5. De Nationale ombudsman is van mening dat de politie ook behoorlijk heeft gehandeld door verzoeker vast te houden gedurende de nachtelijke uren en pas de volgende dag heen te zenden.

De politie heeft voldoende duidelijk gemaakt waarom verzoeker - die werd verdacht van geweld of agressie tegen politieambtenaren - pas de volgende dag kon worden verhoord. Dit diende vanwege de objectiviteit immers te gebeuren door een medewerker van de recherche Groningen, die op dat moment niet in dienst was.

De Nationale ombudsman acht de reden die aan deze keus ten grondslag ligt, van voldoende gewicht, en vindt het ook niet onredelijk dat in deze situatie niet gebruik is gemaakt van de piketregeling.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien van het verstrekken van eten en het waarschuwen van een arts

Bevindingen

1.1. Verzoeker acht het niet juist dat hij in de avond van 13 oktober 2005 pas zeer laat eten had gekregen, terwijl hij verschillende keren om eten had gevraagd. Op het moment van zijn aanhouding stond bij hem thuis de maaltijd klaar, en hij had nog niets kunnen eten. Hij had gevraagd of op zijn kosten een maaltijd voor hem kon worden besteld.

1.2. Ook vindt hij het niet juist dat de politie geen arts heeft gewaarschuwd om zijn verwondingen te laten onderzoeken en behandelen. Verzoeker gaf aan dat hij als gevolg van het politieoptreden zichtbare verwondingen had aan zijn polsen, waarvoor hij een arts had willen consulteren. Volgens hem druppelde het bloed op de grond.

Ook gebruikte hij ten tijde van dit incident medicijnen, wat ook een reden was dat hij een arts wilde zien. Hij had verschillende keren om een arts gevraagd. Wat de ernst van zijn verwondingen betreft, verwees verzoeker naar een passage uit een mutatie van de politieambtenaren die hem hadden aangehouden:

"De man wilde niet meewerken. De man bleef zich verzetten. De man is door ons (...) naar de grond gewerkt. Na veel duw- en trekwerk en pogingen om ons te slaan, hebben wij de verdachte kunnen boeien.

Hierbij is onze kleding op een aantal plaatsen onder het bloed komen te zitten."

1.3. Verzoeker had op 14 oktober 2005 zijn huisarts geconsulteerd. Deze had over verzoeker het volgende op schrift gesteld:

"Verklaard vannacht ten onrechte te zijn opgepakt door de politie en te zijn mishandeld d.w.z. erg stevig geboeid en aan de geboeide armen omhoog getrokken. Daarnaast op de grond gegooid.

Beide polsen licht gezwollen aan beide kanten met links mediaal een tiental schrammen parallel en een schaafwond op de linker elleboog. Verder pijn in de schouders en lumbaal in de rug en een subjectief doof gevoel en schrammen rond de linkerduim basis."

2.1. De korpsbeheerder liet weten dat op het politiebureau te Veendam geen voorzieningen aanwezig zijn om aan arrestanten maaltijden te verstrekken.

Verzoeker had tijdens zijn verblijf op het bureau in Veendam om zowel eten als drinken gevraagd. Hem was drinken gebracht, maar er was niet ingegaan op verzoekers vraag om een maaltijd voor hem te bestellen. Evenmin was hem een broodmaaltijd verstrekt, omdat het bureau in Veendam hiertoe geen faciliteiten heeft. Verzoeker was in afwachting van zijn vervoer naar een ander politiebureau, en in de avonduren is vaak niet te bepalen op welk moment dat vervoer kan plaatsvinden. In deze specifieke situatie was verzoeker, als gevolg van de hoeveelheid werk die er die avond diende te worden verricht, pas om 22.00 uur naar Delfzijl overgebracht. Eveneens als gevolg van de drukke werkzaamheden was er ook geen tijd geweest om een warme maaltijd voor hem op te halen. Dit zou bovendien, gezien de geringe bezetting in de avonduren, de bedrijfsvoering op een onverantwoorde wijze hebben verstoord. De aanwezige politiemensen dienden zoveel mogelijk beschikbaar te blijven voor de noodhulpdienst, en daarin past niet het ten behoeve van arrestanten ophalen van maaltijden bij een restaurant. De politiemensen hadden er wel voor gezorgd dat verzoeker later in Delfzijl eten was verstrekt.

2.2. Wat betreft verzoekers klacht dat niet was ingegaan op zijn verzoek een arts te waarschuwen, merkte de korpsbeheerder op dat dergelijke verzoeken nagenoeg altijd worden gehonoreerd door politiemensen. Ook dit keer was er geen reden om daarvan af te wijken. Geen van de betrokken politiemensen kon zich herinneren dat verzoeker tijdens zijn verblijf in Veendam om een arts had gevraagd. Het letsel van verzoeker was ook niet zodanig dat de politiemensen op eigen initiatief moesten overgaan tot het waarschuwen van een arts. Geen van de betrokken politiemensen heeft verwondingen geconstateerd. De hulpofficier van justitie verklaarde dat hij zich niet kon herinneren dat verzoeker om een arts had gevraagd, maar stelde dat hij, zo verzoeker dit wel zou hebben gedaan, zeker op dit verzoek zou zijn ingegaan.

2.3. Uit de lezing van verzoeker en de verklaring van verzoekers huisarts leidde de korpsbeheerder af dat de verwondingen aan verzoekers polsen tot bloedingen hadden geleid. Hoewel dit door geen van de politiemensen was geconstateerd, nam dit niet weg dat bloed afkomstig van deze schrammen op hun kleding terecht was gekomen. Van het druppelen van bloed op de grond kan geen sprake zijn geweest. In ieder geval waren de verwondingen niet zodanig dat meteen medische hulp diende te worden ingeroepen. De korpsbeheerder herhaalde dat geen van de betrokken politiemensen zich kon herinneren dat verzoeker om een arts had gevraagd, en benadrukte dat het niet aannemelijk is dat dergelijke verzoeken niet worden gehonoreerd, omdat politiemensen daar ook geen enkel belang bij hebben.

Beoordeling

3. Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat bestuursorganen aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die bestuursorganen zijn aangewezen.

4. Dit vereiste is onder meer uitgewerkt in artikel 15 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen (zie Achtergrond, onder 5.), waarin onder meer is bepaald dat de ingeslotene in ieder geval dient te beschikken over eten en drinken.

5. Op het moment dat verzoeker werd aangehouden en ingesloten had hij nog geen avondmaaltijd genuttigd. Van de politie had op dat moment mogen worden verwacht dat enige inspanning zou worden verricht om ervoor te zorgen dat verzoeker al in Veendam een maaltijd had gekregen. De argumenten die de politie naar voren bracht waarom dit was nagelaten, bieden hiervoor weliswaar een verklaring, maar zijn in dit verband onvoldoende redengevend.

Aan verzoeker had minstens een broodmaaltijd kunnen worden verstrekt, of een restaurant had kunnen worden gevraagd om een maaltijd voor verzoeker te bezorgen.

Nu dit niet is gebeurd, is in dit opzicht gehandeld in strijd met het vereiste van bijzondere zorg.

Op dit punt is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

6. Met betrekking tot verzoekers klacht dat de politie geen arts heeft gewaarschuwd, heeft de Nationale ombudsman niet kunnen vaststellen of verzoeker wel of niet om een arts heeft gevraagd, of dat er, zoals in artikel 32 van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 6.) is bepaald, aanwijzingen waren dat verzoeker medische bijstand behoefde, in welke gevallen de politieambtenaren overleg hadden moeten voeren met een arts.

De verklaringen van enerzijds verzoeker en anderzijds de politieambtenaren staan hierin tegenover elkaar, en ook de door verzoeker overgelegde verklaring van de huisarts biedt op dit punt onvoldoende aanknopng.

Op dit punt moet de Nationale ombudsman zich dan ook van een oordeel onthouden.

III. Ten aanzien van het in kennis stellen van een advocaat

Bevindingen

1. Verzoeker acht het niet juist dat de politieambtenaren op 13 oktober 2005 geen advocaat in kennis hebben gesteld van zijn in verzekeringstelling. Hij had verschillende keren, zowel in Veendam, als na de overbrenging naar Delfzijl, zowel 's avonds als de volgende ochtend gevraagd om een advocaat, en had daarbij aangegeven dat het hem niet kon schelen wat het zou kosten.

2. De korpsbeheerder liet weten dat uit onderzoek niet was gebleken dat de politie had verzuimd om ervoor te zorgen dat er een advocaat werd gewaarschuwd. De piketadvocaat was conform de daarvoor geldende procedure de volgende ochtend geïnformeerd over de in verzekeringstelling door een arrestantenverzorger van de regiopolitie Groningen. Advocaten bezoeken doorgaans maar één of twee keer per dag het politiebureau om arrestanten bij te staan. Ze komen niet voor elke aangemelde arrestant direct op het politiebureau. De politie heeft geen invloed op het tijdstip waarop een advocaat besluit zijn cliënt te bezoeken. Kennelijk was verzoeker al in vrijheid gesteld op het moment dat de advocaat hem had willen bezoeken. Van verwijtbaar handelen door de politie was volgens de korpsbeheerder op dit punt geen sprake.

3. In reactie op het standpunt van de korpsbeheerder liet verzoeker weten dat hij een eigen advocaat had willen vragen om te komen of te bellen, maar dat hem dat niet was toegestaan.

4. De korpsbeheerder tekende in reactie hierop aan, dat verzoeker het verzoek om een eigen advocaat te laten komen of te bellen aan geen der politiemensen had gedaan.

De korpsbeheerder verwees in dit verband naar een tweetal verklaringen die verzoeker had afgelegd in het kader van een eerder door hem gevolgde klachtprocedure bij de politie.

Hierin staat het volgende:

"Bij de insluiting heb ik gevraagd of ik iets te drinken kon krijgen. De agent die mij insloot reageerde daarop met "Nou dat weet ik niet; ik weet niet of er koffie is".

Ik heb toen ook weer herhaald dat ik (...) wilde hebben en ook dat ik een advocaat wilde hebben.

Daar werd op gereageerd dat dat niet zou gebeuren, omdat dat niet nodig was.

(...)

In Delfzijl heb ik ook nog gevraagd of ze wilden zorgen dat ik een advocaat kreeg. Ik heb daarbij gezegd dat het me niet kon schelen wat het kost, als ik maar een advocaat kreeg. Ook op dit verzoek heeft men niet gereageerd".

Ook verwees de korpsbeheerder naar de verklaring die de hulpofficier van justitie had afgelegd over de informatie die hij verzoeker bij de in verzekeringstelling had verstrekt.

Hierin staat:

"Ik deel de betrokkene mede dat hij ter beschikking blijft voor nader onderzoek, dat hij standaard een advocaat krijgt toegewezen (...)".

De korpsbeheerder stelde dat uit geen enkel document naar voren was gekomen dat verzoeker om de komst van een eigen advocaat had gevraagd.

Beoordeling

5.1. Het recht van een verdachte op verdediging wordt beschouwd als een van de grondslagen van een eerlijk proces en omvat mede het recht op rechtsbijstand. In artikel 18 van de Grondwet is het recht op rechtsbijstand vastgelegd. Dit recht is ook vastgelegd in artikel 6, derde lid onder c van het EVRM en in artikel 14, derde lid onder b van het IVBPR (zie Achtergrond, onder 1.2.).

Het recht op rechtsbijstand is voorts vastgelegd in artikel 28 Sv (zie Achtergrond, onder 3.1.). Op grond van het bepaalde in het tweede lid van dit artikel behoort de verdachte, telkens wanneer hij dat verzoekt, zoveel mogelijk in de gelegenheid te worden gesteld zich met zijn raadsman in verbinding te stellen. Dit artikellid kan zo worden uitgelegd, dat de verdachte - ook in het stadium dat hij wordt opgehouden voor verhoor - de gelegenheid

moet hebben zich per telefoon tot zijn raadsman te wenden teneinde diens hulp in te roepen. Artikel 50 Sv waarborgt verder de vrije toegang van de raadsman tot de verdachte (zie Achtergrond, onder 3.5.). Aangezien de verdachte pas na inverzekeringstelling een (piket)advocaat krijgt toegevoegd (zie Achtergrond, onder 3.4.), heeft het verzoek, voor zover het de periode voorafgaand aan de inverzekeringstelling betreft, betrekking op een gekozen raadsman.

Er kunnen omstandigheden zijn waaronder de politie een verdachte (tijdelijk) mag weigeren zich in verbinding te stellen met een advocaat, zoals onder meer tijdens transport. Of de voortgang van het onderzoek het contact tussen raadsman en verdachte mag belemmeren, is omstreden.

5.2. Het beginsel van fair play eist dat bestuursorganen en ambtenaren burgers de mogelijkheid geven om hun procedurele kansen te benutten. In dit geval brengt dit beginsel met zich mee dat van een politieambtenaar mag worden verwacht dat hij - ter effectuering van het recht op rechtsbijstand zoals voorzien in artikel 28, tweede lid Sv - de verdachte die wordt opgehouden voor verhoor, en die aangeeft rechtsbijstand te willen zonder daarbij een naam of telefoonnummer te noemen, vraagt of hij een specifieke raadsman op het oog heeft.

De Nationale ombudsman merkt in dit verband op dat het belang van rechtsbijstand in deze fase van het opsporingsonderzoek, en dus ook van het verwezenlijken van het bepaalde in artikel 28, tweede lid Sv, wordt onderstreept door de aanbeveling van het CPT (het Europees Comité ter voorkoming van foltering), in zijn rapport van februari 2002, opgemaakt naar aanleiding van bezoeken van het CPT aan Nederland (zie Achtergrond, onder 4.).

Indien blijkt, na bevraging door de politieambtenaar, dat het de verdachte te doen is om een specifieke, door hem gekozen, rechtshulpverlener, mag van de politieambtenaar worden verwacht dat hij de verdachte in staat stelt deze te bellen, om hem of haar (ten minste) op de hoogte te kunnen stellen van de situatie waarin hij zich bevindt. Indien echter blijkt dat de verdachte (nog) geen specifieke raadsman op het oog heeft, en er dus geen sprake is van een gekozen raadsman, behoeft niet van de politie te worden verwacht dat zij voor de verdachte actief op zoek gaat naar een advocaat.

5.3. Op grond van de overgelegde informatie acht de Nationale ombudsman voldoende aannemelijk dat verzoeker verschillende keren - zowel voor zijn insluiting in Veendam als na zijn overbrenging naar Delfzijl - heeft aangegeven dat hij een advocaat wilde spreken, en dat hij daarbij heeft aangegeven dat het hem niet kon schelen wat het kostte.

Uit de stukken volgt niet dat verzoeker heeft aangegeven dat hij een specifieke raadsman wilde, bijvoorbeeld door de naam of het telefoonnummer van de door hem gewenste advocaat of van diens kantoor op te geven. Niet is gesteld of gebleken dat de

politieambtenaren verzoeker vervolgens hebben bevestigd over wie hij precies wilde bellen. In zoverre geeft het politieoptreden reden voor kritiek.

5.4. Gezien het grote belang dat in internationale verdragen en in nationale wetgeving wordt gehecht aan rechtsbijstand voor verdachten, is de Nationale ombudsman van oordeel dat van de politie een actieve opstelling mag worden verwacht wanneer een verdachte aangeeft dat hij rechtsbijstand wil.

In dit geval had de politie verzoeker moeten bevestigen of hij een specifieke raadsman wilde bellen. Nu dit niet is gebeurd, heeft de politie het recht op rechtsbijstand van verzoeker geschonden, en daarmee gehandeld in strijd met het beginsel van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

IV. Ten aanzien van het verstrekken van zijn eigen verklaring

Bevindingen

1. Verzoeker acht het niet correct dat hij bij zijn heenzending - ondanks zijn verzoek hiertoe - geen kopie meekreeg van de door hem afgelegde verklaring, omdat dit "niet gebruikelijk" was.

2. De korpsbeheerder liet weten dat hij niet had kunnen vaststellen of verzoeker al dan niet had gevraagd om een afschrift van zijn eigen verklaring. Hij merkte op dat, zo verzoeker dit wel zou hebben gedaan, hem dit afschrift zou zijn geweigerd, omdat de politie er ten tijde van dit incident van uit ging dat een dergelijke verstrekking niet was toegestaan.

Inmiddels was de korpsbeheerder gebleken dat de politie verzoeker als gevolg van een instructie van het College van procureurs-generaal (zie Achtergrond, onder 7.) in deze situatie wel op verzoek een afschrift van zijn eigen verklaring had moeten verstrekken.

Nu het echter ongewis was of verzoeker zelf had gevraagd om zijn eigen verklaring, kon de korpsbeheerder over dit aspect van de klacht geen uitspraak doen. Wanneer verzoeker wel om een afschrift zou hebben gevraagd, achtte de korpsbeheerder dit deel van de klacht gegrond.

Beoordeling

3. In de artikelen 30 en 31 Sv (zie Achtergrond, onder 3.2. en 3.3.) ligt besloten dat tijdens het voorbereidend onderzoek het Openbaar Ministerie beslist over toestemming voor de verdachte om van processtukken kennis te nemen en dat de grond waarop het Openbaar Ministerie dit kan weigeren - het belang van het onderzoek - niet geldt voor het proces-verbaal van verhoor van de verdachte. Een en ander is nader uitgewerkt in de

instructie van het College van procureurs-generaal (zie Achtergrond, onder 7.).

In dit geval heeft de Nationale ombudsman niet kunnen vaststellen of verzoeker heeft gevraagd om een afschrift van zijn eigen verklaring.

Hij dient zich daarom op dit punt van een oordeel te onthouden.

4. Overigens merkt de Nationale ombudsman wel op, dat het - zoals de korpsbeheerder ook zelf al aangaf - niet juist was, dat de politie, zo verzoeker om een afschrift van zijn verklaring zou hebben verzocht, hem deze in dit geval niet zou hebben verstrekt.

Dan zou zijn gehandeld in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking, dat inhoudt dat burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie worden voorzien.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Groningen, is niet gegrond ten aanzien van:

de termijn dat verzoeker is vastgehouden op het politiebureau;

gegrond ten aanzien van:

het niet verstrekken van een maaltijd aan verzoeker, wegens strijd met het vereiste van bijzondere zorg;

het niet voldoende bevragen van verzoeker over de raadsman, wegens strijd met het vereiste van fair play.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van een oordeel ten aanzien van:

het niet waarschuwen van een arts;

het niet verstrekken van de eigen verklaring.

Onderzoek

Op 23 november 2006 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw B. en de heer V. te Z., met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Groningen. Op 16 januari 2007 hebben verzoekers een gesprek gevoerd op het Bureau Nationale ombudsman om een toelichting op hun klacht te geven. Vervolgens werd naar deze klacht, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale

politiekorps Groningen (de burgemeester van Groningen), op 22 maart 2007 een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Groningen over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd de korpsbeheerder een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Noch de korpsbeheerder noch verzoekers gaven binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van 22 november 2006, met daarbij gevoegd het dossier dat was opgemaakt naar aanleiding van de klacht die verzoekers over deze gedraging hadden ingediend bij de regiopolitie Groningen. In dit dossier bevonden zich onder meer klachtbrieven, processen-verbaal en een verslag van de klachtbehandeling.

Verslag van het intakegesprek met verzoekers op het Bureau Nationale ombudsman van 16 januari 2007.

Standpunt van de korpsbeheerder van 11 april 2007.

Reactie van verzoekers van 21 mei 2007.

Nadere vragen van de Nationale ombudsman aan de korpsbeheerder van 5 juni 2007.

Reactie van de korpsbeheerder van 13 juni 2007.

Nadere reactie van verzoekers van 5 juli 2007.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

1.1. Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

1.2. Artikel 18

"1. Ieder kan zich in rechte en in administratief beroep doen bijstaan.

2. De wet stelt regels omtrent het verlenen van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen.

Het recht op rechtsbijstand is ook vastgelegd in artikel 6, derde lid onder c van het EVRM en in artikel 14, derde lid onder b van het IVBPR."

2. Wetboek van Strafrecht (Sv)

2.1. Artikel 180

"Hij die zich met geweld of bedreiging met geweld verzet tegen een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, of tegen personen die hem daarbij krachtens wettelijke verplichting of op zijn verzoek bijstand verlenen, wordt als schuldig aan wederspansing gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie."

Voor dit strafbare feit is voorlopige hechtenis niet toegelaten.

2.2. Artikel 285, eerste lid

"1. Bedreiging met openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen of goederen, met geweld tegen een internationaal beschermd persoon of diens beschermde goederen, met enig misdrijf waardoor gevaar voor de algemene veiligheid van personen of goederen of gemeen gevaar voor de verlening van diensten ontstaat, met verkrachting, met feitelijke aanranding van de eerbaarheid, met enig misdrijf tegen het leven gericht,

met gijzeling, met zware mishandeling of met brandstichting, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie."

Voor dit strafbare feit is voorlopige hechtenis toegelaten.

3. Wetboek van Strafvordering (Sv)

3.1. Artikel 28

"1. De verdachte is bevoegd zich, overeenkomstig de bepalingen van den Derden Titel van dit Boek, door een of meer gekozen of toegevoegde raadslieden te doen bijstaan.

2. Hem wordt daartoe, telkens wanneer hij dit verzoekt, zooveel mogelijk de gelegenheid verschaft om zich met zijn raadsman of met zijne raadslieden in verbinding te stellen."

Uit Cleiren & Nijboer 2005 (T&C Sv), art. 28, aant. 5a

"...Aangenomen wordt dat de verdachte in de gelegenheid moet worden gesteld zijn raadsman (telefonisch) op de hoogte te (laten) stellen van de situatie waarin hij zich bevindt, bijvoorbeeld bij een doorzoeking of aanhouding voor verhoor... "

3.2. Artikel 30

"1.

Tijdens het gerechtelijk vooronderzoek staat de rechter-commissaris, en overigens tijdens het voorbereidende onderzoek het openbaar ministerie, aan den verdachte op diens verzoek toe van de processtukken kennis te nemen.

2.

Niettemin kan de rechter-commissaris of het openbaar ministerie, indien het belang van het onderzoek dit vordert, den verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken onthouden. In dit geval wordt den verdachte schriftelijk medegedeeld dat de hem ter inzage gegeven stukken niet volledig zijn."

3.3. Artikel 31, aanhef, onder a

"Aan den verdachte mag niet worden onthouden de kennisneming van:

a. de processen-verbaal van zijne verhooren."

3.4. Artikel 40

"1. Het bureau rechtsbijstandvoorziening kan ingeschreven advocaten die zich daartoe bereid hebben verklaard, aanwijzen voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand aan in verzekering gestelde verdachten.

2. Is een krachtens het voorgaande lid aangewezen advocaat beschikbaar voor het verlenen van rechtsbijstand aan een in verzekering gestelde verdachte, dan treedt hij, voor de duur van de inverzekeringstelling, als diens raadsman op. De officier van justitie of een hulpofficier licht de advocaat onverwijld omtrent de inverzekeringstelling in.

3. In gevallen waarin geen advocaat beschikbaar is voor het verlenen van rechtsbijstand op de voet van het bepaalde in de voorgaande leden, brengt de officier van justitie of de hulpofficier dit onverwijld ter kennis van de voorzitter van de rechtbank. Deze geeft een last aan het bureau rechtsbijstandvoorziening dat voor de duur van de in verzekeringstelling een raadsman aan de verdachte toevoegt.

4. De in dit artikel bedoelde aanwijzingen en kennisgevingen geschieden overeenkomstig door de Minister van Justitie vast te stellen bepalingen.

5. Het tweede en het derde lid blijven buiten toepassing indien de verdachte een gekozen raadsman heeft.

6. De krachtens het tweede of het derde lid toegevoegde raadsman treedt ook als raadsman voor de verdachte op tijdens de behandeling door de rechtbank van het hoger beroep van de officier van justitie als bedoeld in artikel 59c."

3.5. Artikel 50, eerste en tweede lid

"1. De raadsman heeft vrijen toegang tot den verdachte die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, kan hem alleen spreken en met hem brieven wisselen zonder dat van den inhoud door anderen wordt kennis genomen, een en ander onder het vereischte toezicht, met inachtneming van de huishoudelijke reglementen, en zonder dat het onderzoek daardoor mag worden opgehouden.

2. Indien uit bepaalde omstandigheden een ernstig vermoeden voortvloeit dat het vrije verkeer tusschen raadsman en verdachte hetzij zal strekken om den verdachte bekend te maken met eenige omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, hetzij wordt misbruikt voor pogingen om de opsporing der waarheid te belemmeren, kan tijdens het gerechtelijk vooronderzoek de rechter-commissaris, en overigens tijdens het voorbereidende onderzoek de officier van justitie, telkens bevelen dat de raadsman geen toegang tot den verdachte zal hebben of dezen niet alleen zal mogen spreken en dat brieven of andere stukken, tusschen raadsman en verdachte gewisseld, niet zullen worden uitgereikt. Het bevel omschrijft de bepaalde omstandigheden in den voorgaanden zin bedoeld; het beperkt de vrijheid van verkeer tusschen raadsman en verdachte niet meer en wordt voor niet langer gegeven, dan door die omstandigheden wordt gevorderd, en is in elk geval slechts gedurende ten hoogste zes dagen van kracht. Van het bevel geschiedt schriftelijke mededeeling aan den raadsman en aan den verdachte."

3.6. Artikel 57 (zoals dat ten tijde van deze gedraging luidde)

"1. De officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte wordt geleid, of die zelf de verdachte heeft aangehouden, kan, na hem verhoord te hebben, in het belang van het onderzoek bevelen dat hij tijdens het onderzoek ter beschikking van de justitie zal blijven

en daarvoor op een in het bevel aangeduide plaats in verzekering zal worden gesteld.

2. De verdachte is bevoegd zich bij het verhoor door een raadsman te doen bijstaan. De raadsman wordt bij het verhoor in de gelegenheid gesteld de nodige opmerkingen te maken.

3. Van het verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt door de officier of de hulpofficier die het bevel verleent. Dit proces-verbaal wordt bij de processtukken gevoegd.

4. De hulpofficier geeft van zijn bevel onverwijld kennis aan de officier van justitie.

5. Zodra het belang van het onderzoek dit toelaat, gelast de officier van justitie de invrijheidstelling van de verdachte."

3.7. Artikel 58

"1. Het bevel tot inverzekeringstelling wordt slechts verleend in geval van een strafbaar feit waarvoor voorloopige hechtenis is toegelaten.

2. Het bevel tot inverzekeringstelling is slechts gedurende ten hoogste drie dagen van kracht. Bij dringende noodzakelijkheid kan het bevel door de officier van justitie eenmaal voor ten hoogste drie dagen worden verlengd.

3. Zodra het belang van het onderzoek dit toelaat, gelast de hulpofficier de invrijheidstelling van de verdachte. In het andere geval stelt hij de officier van justitie voor de inverzekeringstelling te verlengen. De officier van justitie kan bevelen dat de verdachte ten einde te worden gehoord voor hem wordt geleid."

4. Rapport van het Europees Comité ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) van februari 2002, opgemaakt naar aanleiding van bezoeken van het CPT aan Nederland, aangeboden aan de Tweede Kamer op 11 november 2002

"Appendix 1

List of the CPT's recommendations, comments and requests for information

A. Law enforcement agencies

Recommendations

(...)

- the right of access to a lawyer to be guaranteed during the initial period of detention by the police for interrogation purposes (paragraph 25)."

5. Besluit beheer regionale politiekorpsen

Artikel 15

"1. De korpsbeheerder treft voorzieningen opdat de ingeslotene in ieder geval beschikt over:

- a. slaapgelegenheid,
  - b. eten en drinken in overeenstemming met medische en levensbeschouwelijke of godsdienstige eisen,
  - c. sanitair,
  - d. de noodzakelijke medische zorg en
  - e. informatie over de gang van zaken in het politiecellencomplex.
2. Tenzij het politiecellencomplex geen luchtplaats heeft, draagt de korpsbeheerder er zorg voor dat de ingeslotene tweemaal daags wordt gelucht.
3. In verband met het eerste lid, onder d, treft de korpsbeheerder een regeling met artsen in de regio ten einde van hulp verzekerd te zijn voor de medische zorg van ingeslotenen.
4. Met inachtneming van het bij of krachtens de wet bepaalde treft de korpsbeheerder een regeling met betrekking tot het roken, de ontspanning, het telefoneren en het ontvangen van bezoek van de ingeslotene.
5. Onze Minister geeft regels over de inrichting van een politiecellencomplex.
6. Onze Minister en Onze Minister van Justitie wijzen de gegevens aan die worden geregistreerd over ingeslotenen.
7. In geval van overlijden of poging tot zelfdoding van een ingeslotene draagt de korpsbeheerder er zorg voor dat het openbaar ministerie hiervan onverwijld in kennis wordt gesteld en dat aan Onze Minister en Onze Minister van Justitie hiervan een schriftelijk rapport wordt gezonden. Onze Minister stelt voor het rapport een model vast."

6. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaren

Artikel 32, eerste, tweede en derde lid

"1. In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De

ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt.

2. In het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, stelt de ambtenaar die arts daarvan op de hoogte.

3. In het geval de ingeslotene te kennen geeft geen medische hulp te willen hebben, terwijl er aanwijzingen zijn dat medische bijstand gewenst is, waarschuwt de ambtenaar de arts en deelt hij deze de houding van de ingeslotene mee."

7. Instructie verstrekking van kopieën van een eigen verklaring, registratienummer 2005I001 (datum inwerkingtreding 1 juni 2005, afzender College van procureurs-generaal; adressaat Hoofden van de parketten)

"Achtergrond

De Nationale ombudsman heeft de afgelopen jaren diverse klachten in behandeling genomen betreffende de vraag of een verdachte recht heeft op inzage in het proces-verbaal van zijn eigen verklaring en of hij daarbij tevens aanspraak kan maken op een afschrift daarvan gedurende het voorbereidend onderzoek. Daarbij is met name aan de orde geweest het recht op een afgifte van de eigen verklaring van de verdachte tijdens het ophouden voor verhoor en inverzekeringstelling, voordat het proces-verbaal naar het parket is gezonden.

(...)

Onbetwist is een ongeclausuleerd recht op kennisneming van het proces-verbaal van de eigen verklaring van de verdachten (art. 31 aanhef en onder a WvSv). De wijze waarop een afschrift kan worden verkregen is echter niet ongeclausuleerd.

(...)

De Nationale ombudsman heeft de minister van Justitie aanbevolen te streven naar een praktijk waarin de politie desgevraagd een kopie van de eigen verklaring aan de verdachte verstrekt tenzij er dringende redenen zijn om dit niet te doen. In dit laatste geval zou de politie contact op moeten nemen met de officier van justitie of met de rechter-commissaris die dan zal beslissen op het verzoek.

De minister van Justitie heeft zich op het standpunt gesteld dat afschriften van stukken enkel worden verstrekt na verkregen toestemming van het OM of de rechter-commissaris. De minister van Justitie heeft hiertoe besloten, overwegende dat het recht op kennisneming dat de verdachte heeft wezenlijk verschilt van het recht op het verkrijgen van een afschrift. Het onderzoeksbelang kan zich verzetten tegen de afgifte van de eigen verklaring. Te denken valt aan situaties waarbij het onderzoeksbelang vergt dat het

mogelijk is dat:

een verdachte meermalen wordt verhoord over dezelfde zaak zonder dat hij reeds beschikt over een afschrift van zijn eerdere verklaring;

meerdere verdachten over dezelfde zaak verhoord kunnen worden zonder dat zij beschikken over afschriften van hun verklaringen en daarmee in de gelegenheid zijn om elkaars verklaringen op elkaar af te stemmen.

(...)

Samenvatting

In deze instructie is de procedure beschreven voor de afhandeling van verzoeken van personen die vragen om een afschrift van de eigen verklaring gedurende het voorbereidend onderzoek, met name in die gevallen waarin nog geen proces-verbaal naar het parket is ingezonden. Hierbij moet, als boven vermeld, worden gedacht aan de situatie dat de verdachte meermalen gehoord moet worden, dan wel dat zeker is dat binnen enkele dagen andere verdachten in hetzelfde onderzoek zullen worden gehoord.

Uitgangspunten en werkwijze

Uitgangspunt is dat aan een persoon die daarom verzoekt gedurende het voorbereidend onderzoek c.q. het gerechtelijk vooronderzoek zonder onnodige vertraging een afschrift van zijn eigen verklaring wordt verstrekt, tenzij het onderzoeksbelang dit tijdelijk niet toestaat.

Indien betrokkene om een afschrift verzoekt van de kopie van de eigen verklaring die in het kader van het politieonderzoek is afgelegd, wordt het verzoek door de politie zo spoedig mogelijk binnen kantooruren voorgelegd aan de officier van justitie.

De officier van justitie geeft toestemming om een kopie van de eigen verklaring reeds op het politiebureau aan betrokkene te verstrekken, tenzij het onderzoeksbelang dat tijdelijk niet toestaat.

In het geval dat de verklaring vanwege het onderzoeksbelang niet direct verstrekt kan worden, geeft de officier van justitie een indicatie wanneer de verstrekking wel mogelijk zal zijn. De officier van justitie maakt afspraken met de politie teneinde te waarborgen dat de eigen verklaring alsnog aan de betrokkene wordt verstrekt indien het opsporingsbelang zich daar niet meer tegen verzet.

In het geval dat de verklaring niet direct verstrekt kan worden, wordt betrokkene op de mogelijkheid gewezen om binnen 14 dagen tegen de beslissing de verklaring niet direct te verstrekken, een bezwaarschrift in te dienen bij het gerecht waartoe het parket behoort."